

Στην όμορφη όσο και ιστορική Δολίχη (Ελασσόνος Λαρίσης), κάτω από το όρος Αίμων ή Τιτάριον/Τίταρον και τον Ολυμπο, σε μία από τις τρεις πόλεις της Περραιβικής Τριπολίτιδος, σε μία από τις πρώτες Αμφικτυονίες του ελλαδικού χώρου, τα ευρήματα είναι τόσα πολλά, που είναι αδύνατον πλέον να αποσιωπηθούν, όπως για χρόνια επιχειρείτο.

Του Γιώργου Λεκάκη, info@lekakis.com

ΔΟΛΙΧΗ ΟΛΥΜΠΟΥ: ΑΡΧΑΙΑ

Η αρχαία Περραιβική Τρίπολις βρισκόταν σε στρατηγικό σημείο και συνέδεε τη Μακεδονία με τη Θεσσαλία, όπως ο σημερινός δρόμος Ελασσόνος-Κοζάνης. Γι' αυτό και την αρχαία Δολίχη φύλαγαν τρεις (τουλάχιστον) ακροπόλεις:

► Το Καστρί (Παλαιόκαστρο), αρχαίο κάστρο-ακρόπολις, μόλις 4,6 χλμ. από την κεντρική πλατεία του χωριού.

► Η δεύτερη βρισκόταν στο λόφο του Αη-Λια, με τείχος που στεφανώνει το λόφο και που γι' αυτό οι εντόπιοι το λένε Στεφάνι.

► Άλλες σχετικές αρχαίες ακροπόλεις βρίσκονται στον Σαραντάπορο, για το στρατηγικό έλεγχο και εκείνου του περάσματος.

ΓΙΑ ΤΗΝ ετυμολογία της Δολίχης υπερτερούν δυο απόψεις: Είτε ότι ήταν μια επιμήκης (μακρόστενη) πολιτεία είτε ότι ιδρύθηκε από τον Δόλιχο (υιό του Τριπτόλεμου, γιού του βασιλιά της Ελευσίνος Κελεού), που σαν τον πατέρα του ανέλαβε να διδάξει τη γεωργία στους ανθρώπους. Μια ακόμα άποψη τη φέρει να έχει ιδρυθεί από τον ηγεμόνα της Ελευσίνος, Δόλιχο, στον οποίο η Δήμητρα δίδαξε τη λατρεία της. Και όντως, λατρεία της Δήμητρος πιστοποιείται στη Δολίχη από ευρεθέν λατρευ-

τικό άγαλμα, η τύχη του οποίου... αγνοείται (βρέθηκε από αγρότη στη Δολίχη. Το άγαλμα «φυγαδεύθηκε» για το Μουσείο του Βόλου ή της Λαρίσης και έκτοτε αγνοείται η τύχη του)!

ΕΥΡΗΜΑΤΑ (ΚΙΝΗΤΑ και ακίνητα) πιστοποιούν ότι το νυν χωριό Δολίχη κείται επί της αρχαίας πόλεως της Δολίχης, στις όχθες του Ευρώτα (ή Εύρωπου - μετέπειτα Τιταρήσιου ποταμού), ιστορικού παραποτάμου του Πηνειού. Εως και πριν από λίγα χρόνια, ο ποταμός είχε νερό και ψάρια ολοχρονίς. Διάβαινε και στην πορεία του χανόταν υπογείως, όπως λέει και το αρχαίο όνομά του σε ευρείες οπές και ξανααναδυόταν κάπου

ΝΕΚΡΟΠΟΛΗ ΓΙΓΑΝΤΩΝ;

μεταξύ Αργυροπουλίου και Τυρνάβου... Τα τελευταία χρόνια, ο Τιταρήσιος στερεύει το καλοκαίρι. Η κρατική αδιαφορία έχει αφήσει το Καστρί απρόσιτο από επισκέπτες, διότι τα αγριόχορτα έχουν μεγαλώσει τόσο πολύ

που θα το... «πνίξουν» - προς μεγάλη χαρά κάποιων, που δεν θέλουν να αναδειχθούν ο πολιτισμός και η Ιστορία της Δολίχης, εξυπηρετώντας συμφέροντα (;) άλλων μεγαλύτερων πόλεων της περιοχής...

ΚΑΠΟΙΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΟΝΤΙΑ ΠΟΥ ΒΡΕΘΗΚΑΝ ΣΕ ΑΥΤΟΥΣ ΤΟΥΣ ΤΑΦΟΥΣ ΠΤΑΝ ΜΕΓΑΛΑ ΚΑΙ ΧΟΝΔΡΑ «ΣΑΝ ΔΑΚΤΥΛΑ», ΜΑΡΤΥΡΟΥΝ ΟΙ ΝΤΟΠΙΟΙ. ΕΠΙΣΗΣ, ΜΑΣ ΛΕΝΕ ΠΩΣ ΠΑΝΤΟΥ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥΣ ΤΑ ΤΡΑΚΤΕΡ «ΞΕΒΡΑΖΑΝ» ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΚΟΚΑΛΑ, ΜΕΓΑΛΕΣ ΚΝΗΜΕΣ, ΠΟΥ ΤΙΣ ΑΠΟΚΑΛΟΥΣΑΝ «ΑΡΙΔΕΣ»...

ΣΤΟ ΜΥΘΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

Ο ΣΥΛΚΕΚΡΙΜΕΝΟΣ τόπος ανέδειξε κατά το παρελθόν σημαντικούς άνδρες: Στην Αργοναυτική Εκστρατεία το μάντι Μόψο. Στα Τρωικά, επικεφαλής των Αινιήνων Αιτωλών και των «ατρομήτων» Περραιβών, πέμπεται ο ηγεμών Γουνεύς, από την Κύφο, με 22 μαύρα καράβια! Τέλος, εντοπίζουμε και τον Ιανίσκο, υιό του Ασκληπιοῦ. Για όλα αυτά διασώζονται σχετικές επιγραφές. Τις περισσότερες μελέτησε και έφερε στο φως ο αρχαιολόγος Α. Αρβανιτόπουλος -παππούς του νυν υπουργού- που μελέτησε όσο κανείς άλλος την περιοχή Περραιβίας

Η ΚΟΙΤΙΔΑ ΤΩΝ ΜΑΓΙΣΣΩΝ

Η ΝΕΟΛΙΘΙΚΗ εποχή αποτελεί για την Περραιβική Θεσσαλία μια σημαντική χρονική περίοδο. Στην περιοχή της Ελασσόνας ευρέθη λίθινος πέλεκυς (μήκους 6,3 εκατ.) από τη νεολιθική εποχή, που φέρει τη -μάλλον μεταγενέστερη ή μήπως όχι;- εγχάρακτη επιγραφή «ΑΒΡΑΚΑΞ». Το... παράδοξο είναι ότι η επίκλησις «ΑΒΡΑΚΑΞ»/«ΑΜΠΡΑΞΑΣ» -σχετιζόμενη με τη ρωμαϊκή ιαματική επωδό ΑΜΠΡΑΚΑΤΑ-ΜΠΡΑ- αφορούσε τις μάγισσες της Δύσεως κατά τον Μεσαίωνα. Αλλωστε οι Θεσσαλές έχαιραν φήμης ιδιαίτερων μαγισσών. Τόσο, που λεγόταν πως μπορούσαν να σταματήσουν την πορεία του φεγγαριού με μια ματιά τους! Είναι γνωστό, επίσης, πως οι κάτοικοι της κλασικής και ελληνιστικής Ελλάδος θεωρούσαν ότι οι νεολιθικοί πελέκεις έπесαν στη Γη εξ ουρανού, μαζί με τους κεραυνούς. Τους ονόμαζαν κεραύνιους λίθους και επί το λαϊκότερον αστροπελέκια. Τους χρησιμοποιούσαν σαν φυλακτά -και δη από τους κεραυνούς διά της ομοιοπαθητικής αντιλήψεως- καθώς επίσης και στις μαγικές τελετές.

ΑΝΕΠΤΥΓΜΕΝΗ ΙΔΙΑΙΤΕΡΩΣ ήταν και η γλυπτική τέχνη. Εχουν βρεθεί είδωλα πτηνόμορφων γυναικών, με μακριούς λαιμούς, που προτάσσουν τα στήθη τους. Στη μέση νεολιθική εποχή (3000-2000 π.Χ.), οι οικίες στη Θεσσαλία φέρουν άνοιγμα στη σκεπή -κεντρικός αεραγωγός για να φεύγει ο καπνός της εστίας. Οι άκρες των δοκών εντοπίζονται στις άκρες της στέγης.

ΟΜΩΣ ΚΑΙ η ζωγραφική τέχνη ήταν ιδιαίτερα αγαπητή και αναπτυγμένη, αφού η οικία χρωματιζόταν και εξωτερικά, διαθέτοντας μάλιστα ανοίγματα στις τέσσερις πλευρές, όπως παρατηρείται μέχρι σήμερα στα αρχοντικά του Πηλίου! Επίσης ζωγραφίζονταν και τα κύπελλα καθημερινής χρήσεως, με σχέδια τα οποία απαντούμε ακόμη και σήμερα στα υφαντά των γυναικών της Θεσσαλίας. Μια ακατάρριπτη απόδειξις πως μιλάμε για τον ίδιο λαό, από τότε έως σήμερα!

Το μικρό αλλά όμορφο Λαογραφικό Μουσείο της Δολίχης, που αναμένει τα χαμένα ευρήματα της περιοχής του για να γίνει και Αρχαιολογικό. Υπάρχει ένας πολύ δραστήριος τοπικός σύλλογος που μάχεται γι' αυτό και διεκδικεί την Ιστορία του.

στις αρχές του 20ού αιώνα. Ομως πλέον οι επιγραφές αυτές αγνοούνται και ο νυν υπουργός αδιαφορεί για την τύχη αυτών που έφερε στο φως ο πρόγονός του. Τα αντικείμενα αυτά «φυγαδεύθηκαν» για το Μουσείο του Βόλου ή της Λαρίσης και έκτοτε αγνοείται η τύχη τους... Οπως αγνοείται η τύχη και άλλων ευρημάτων της Δολίχης. Ενδεικτικά αναφέρουμε την περίπτωση ακόμα μιας επιγραφής, με τρεις όψεις, μάλιστα, που όριζε τα όρια της αρχαίας πόλεως, μεταξύ Περραιβών (Θεσσαλών) και Ελεμειωτών (Μακεδόνων), η οποία είχε βρεθεί να... στυλώνει την Αγία Τράπεζα του ξωκλησιού του Αγ. Νικολάου στη συνοικία Μετόχι του χωριού. Δίπλα σε αυτό το εκκλησάκι έχουν ευρεθεί

αρχαίοι τάφοι, μάλλον μυκηναϊκής περιόδου, στο έλεος του Θεού κι αυτοί... Αφρόντιστοι, χωρίς κανείς να νοιαστεί, χάσκουν, αλλά κάποτε θα πάρουν εκδίκηση... Όσες φορές κι αν προσπάθησαν οι ντόπιοι να ειδοποιήσουν τους «αρμοδίους», αυτοί εκώφευσαν...

Η ΕΥΡΥΤΕΡΗ περιοχή Πηνειού είναι μία από τις κοιτίδες του ανθρωπίνου γένους. Εχει δώσει ανθρώπινα εργαλεία 100.000 χρόνων! Η Δολίχη Περραιβίας κατοικείται από την παλαιολιθική εποχή. Στις θέσεις Γερανός, Λούκια και Αγ. Γεώργιος έχουν βρεθεί πλείστα παλαιολιθικά ευρήματα. Η πόλις ίσως να διοργάνωνε και αθλητικούς αγώνες (ίσως και να προηγείτο των Ολυμπίων/Ολυμπιακών Αγώνων της Ηλείας). Στην Τροία αναφέρεται ο Περραιβός ικανότατος δισκοβόλος Πολυποίτης. Κατά τον Πausanias, «αυτοί οι οποίοι ομιλούν για τα παλαιά λένε πως πρώτος εξουσιαστής του σύμπαντος ήταν ο Ουρανός, ο οποίος με τη Μητέρα Γη έκαμαν πολλά παιδιά, με όση φοβερή και δύναμη ακατανίκητη. Και γι' αυτό, ο Ουρανός δεν τα άφηνε να βγουν

Πέλεκυς (αστροπελέκι) νεολιθικής εποχής, μήκους 6,3 εκατ., από κεραύνιο λίθο. Βρέθηκε στην περιοχή της Ελασσόνας και φέρει εγχάρακτη τη μαγική λέξη ΑΒΡΑΚΑΞ (Αρχ. Μουσείο Βόλου).

στο Φως, όπου τη θεϊκή εξουσία επήρε ο Κρόνος, ο πιο φοβερός απ' τους υιούς της Γης και τ' Ουρανού. Και τότε οι άνθρωποι έστησαν ναό για τον Κρόνο στην ολυμπία χώρα...». Αλλά ποια είναι αυτή η παλαιά ολυμπία χώρα; Ίσως να μην είναι η γνωστή σήμερα Ολυμπία της Ηλείας, αλλά η περιοχή γύρω από τον Ολυμπο! Ίσως και ο δύσκολος δρόμος, ο δόλικος, αγώνισμα των Ολυμπίων, να έλκει την ονομασία του εκ της Δολίχης. Όλα τα ευρήματα, υπαρκτά και αποσιωπηθέντα, φιλολογικά, λαογραφικά και σκαπτικά, αποδεικνύουν πως εδώ βρισκόταν η αρχαία Δολίχη της Περραιβικής Τριπολίτιδος, η Πετραία Δολίχη.

ΟΙ ΠΕΡΡΑΙΒΟΙ είχαν την προνομioύχο θέση να έχουν την ευκολότερη πρόσβαση απ' όλους τους άλλους Έλληνες στον Μύτικα του Ολύμπου, την έδρα των θεών. Ακόμη και σήμερα, διαμέσου Δολίχης-Πυθίου-Καλυβίων, μπορεί κανείς άνετα με ένα εκτός δρόμου όχημα να φθάσει έως το ύψος των 2.200 μ. σε καταφύγιο του Ολύμπου, απ' όπου η πεζοπορία έως την κορυφή του θεϊκού βουνού απέχει μόνον μία ώρα... Αλλά και από το οροπέδιο της Λεφτοκαρυάς Σαρανταπόρου νομίζεις πως θα απλώσεις το χέρι σου και θα πιάσεις τον Μύτικα. Από εκεί έχεις απευθείας... οπτική σύνδεση με τα τεκταινόμενα στα θεϊκά συμβούλια στον Ολυμπο...

Η ΞΕΑΠΛΩΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΡΑΙΒΩΝ

Ο ΕΠΩΝΥΜΟΣ των Περραιβών ήταν ο υιός του Ιλλυριού Περραιβός, εγγονός του Κάδμου και της Αρμονίας. Αρα οι Περραιβοί έχουν απώτατη αργο-θηβαϊκή καταγωγή.

ΟΙ ΠΕΡΡΑΙΒΟΙ Θεσσαλοί ίδρυσαν μαντείο-μουσείο στην πόλη τους, τη Δωδώνη, υπέρ του Πελασγικού Διός. Προ του κατακλισμού, οι ιερείς του, ερμνεύοντας τα σημάδια, πήραν το αρχείο του και διέφυγαν για να σωθούν κατά την Αίγυπτο, όπου ίδρυσαν νέο μαντείο, στη χώρα του Αίμωνος/Αμμωνος Διός. Ο κατακλισμός

ΤΑ ΔΙΑΚΟΣΜΗΤΙΚΑ ΜΟΤΙΒΑ ΑΠΟΤΕΛΟΥΝ ΕΝΑ ΑΚΟΜΗ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤΗΝ ΑΠΟΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΝΑΟΥ, ΚΑΘΩΣ ΣΥΜΠΛΕΚΟΝΤΑΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΜΕ ΑΡΧΑΙΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ, ΜΕ ΚΟΡΥΦΑΙΑ ΤΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΤΗΣ ΔΡΥΟΣ - ΙΕΡΟΥ ΔΕΝΔΡΟΥ ΤΟΥ ΔΙΟΣ! ΦΑΙΝΕΤΑΙ ΟΤΙ ΟΙ ΑΠΟΓΡΑΦΟΙ ΗΤΑΝ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΚΑΤΑΡΥΣΜΕΝΟΙ, ΑΦΟΥ ΣΥΝΔΥΑΣΑΝ ΚΑΤΩ ΑΠΟ ΤΟΝ ΟΛΥΜΠΟ ΤΟΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟ ΜΕ ΤΗ ΜΥΘΙΚΗ ΠΑΡΑΔΟΣΗ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ

πράγματι ήρθε και αφάνισε την περιοχή, που πριν ήταν θάλασσα («θέσις αλός» > Θεσσαλία) και το μαντείο της θεσσαλικής Δωδώνης φυσικά, μαζί και το αρχαίο της θέατρο.

ΑΡΓΟΤΕΡΑ, ΟΙ πληγέντες Περραιβοί της Θεσσαλίας εκποπίστηκαν από τα πατρογονικά τους εδάφη, από τους Λαπίθες, κατοίκους του Πηνειού, ένα μαχιμότατο θεσσαλικό έθνος που με τον Ηρακλή νίκησαν και τους κενταύρους. Έτσι, άλλοι Περραιβοί πήγαν στην Ηπειρο, στην περιοχή των (νυν) Ιωαννίνων, όπου ίδρυσαν και πάλι το μαντείο τους. Άλλωστε το Πύθιο πλησίον της Δολίχης ονομαζόταν Σελεύς, όπως Σελλοί ελέγοντο οι υποφίτες (ιερείς) του μαντείου της Δωδώνης. Άλλοι, πάλι, πήγαν στον Αχελώο, όπου έκτισαν την πόλη Αινία (και έμειναν γνωστοί ως Αινιάνες). Συνέχισαν στην Κεφαλονιά, όπου ονοματίζουν Αίνο το βουνό της νήσου. Τους βρίσκουμε στην Οσσα και τη χώρα των Οζολών Λοκρών (όπου ίδρυσαν πόλη με το όνομα Αίνος), στο όρος Κορσέα ή Οθρυ ή Ορθή (όπου ιδρύουν φερώνυμη κώμη), στην Οίτη, αλλά και στο Δώτιον Πεδίο (νυν Αγυιόκαμπος Λαρίσης), όπου ιδρύουν τις πόλεις Γόννοι, Ολοσσών (νυν Ελασσόνα), Πρας, ίσως και τη Γυρτώνη. Η κάθοδος των Περραι-

Κάτω από τα... χορτάρια κείτονται τρεις εν σειρά αρχαίοι ναοί: του Πατρώου Ποσειδώνα, του Πυθίου Απόλλωνος και της Αρτέμιδος!

βών στην Πελοπόννησο μαρτυράται από διάφορα σχετικά τοπωνύμια. Συνεχίζουν έως και την Κρήτη και την Αίγυπτο και εξαπλώνονται σε Ευρώπη (στις Ραιτικές Αλπεis) και την Ασία (στην Υπεριορδανία, επί της οδού Βόστρας-Δαμασκού)... Όλα αυτά έκαμαν τους αρχαίους συγγραφείς να μιλούν για τους «μετανάστες» Περραιβούς...

ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΓΙΓΑΝΤΩΝ;

ΟΜΩΣ ΤΟ σημαντικότερο ιστορικό κτίσμα που μπορεί να συναντήσει κανείς σήμερα στο χωριό Δολίχη είναι ο Ι.Ν. Μεταμορφώσεως του Σωτήρος στην κεντρική πλατεία του. Είναι κτισμένος επί αρχαίου χώρου, όπου έκειτο κοιμητήριο, από το οποίο εξήχθησαν οστά μεγαλοστέινων σκελετών (αυτών που η Μυθολογία μας αποκαλεί «γίγαντες»). Κάποια ανθρώπινα δόντια που βρέθηκαν σε αυτούς τους τάφους ήταν μεγάλα και χονδρά «σαν δάκτυλα», μαρτυρούν οι ντόπιοι. Επίσης, μας λένε πως παντού στην περιοχή τους τα τρακτέρ «εξέβραζαν» ανθρώπινα κόκαλα, μεγάλες κνήμες, που τις αποκαλούσαν «αρίδες»... Αυτά τα ευρήματα «φυγαδεύονταν» αμέσως προς Βόλο ή Λάρισα και η τύχη τους αγνοείται... Στα υστερορωμαϊκά χρόνια, στην περιοχή του κοιμητηρίου, εκτίσθη δημόσιο λουτρό.

ΕΝΑΣ ΝΑΟΣ ΠΟΥ ΕΪΝΕ ΦΥΛΑΚΗ ΓΥΝΑΙΚΩΝ!

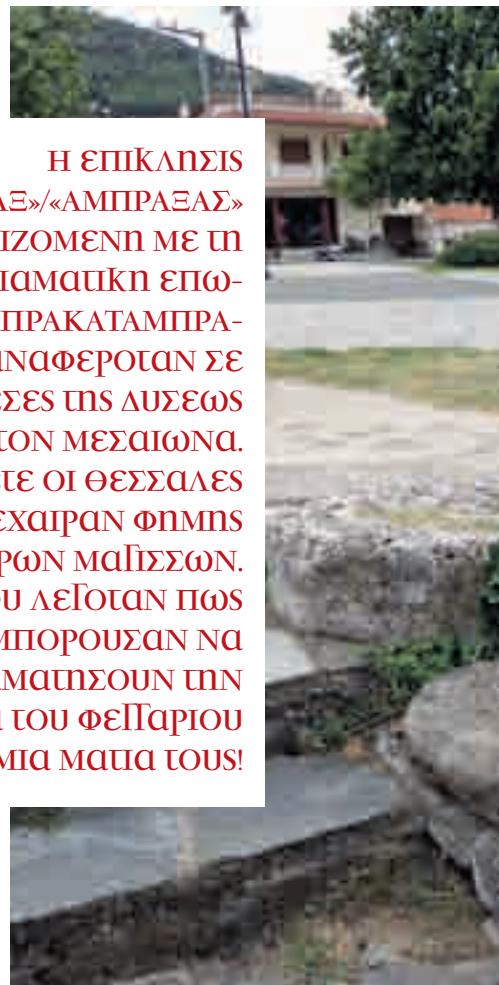
Ο ΑΡΧΙΚΟΣ ναός (του 8ου αιώνα) ήταν τρίκλιτος - πιθανότατα περίστωος, όπως αποδεικνύουν και οι τοίχοι που συνεχίζουν προς τη βόρεια και νότια πλευρά του.

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ του μορφή είναι αποτέλεσμα ανακαινίσεως, η οποία έγινε το 1512 (βάσει σωζόμενης επιγραφής στην οποία μνημονεύονται και οι δωρητές). Αποτελείται από μια μονόκωρη βασιλική και δύο νάρθηκες, εκ των οποίων ο πρώτος φέρει τρούλο. Στη μικρή βασιλική διασώζονται στη βόρεια πλευρά τα ανοίγματα

που οδηγούσαν στο αντίστοιχο κλίτος. Η τοικοποιία διατηρεί μέχρι σήμερα εμφανείς τις διαδοχικές φάσεις ανοικοδομήσεως. Το κεραμικό δάπεδο, το οποίο αντικατέστησε το προϋπάρχον αρχαίο λίθινο, είναι αντίγραφο των τριών αρχικών δαπέδων, που βρέθηκαν στην ανακαίνιση του 2002. Σημαντική είναι η χημική σύσταση των παλαιών δαπέδων, από τα οποία απουσιάζουν τα ασβεστολιθικά στοιχεία που πλεονάζουν στην περιοχή. Όλη η πρώτη ύλη είναι φερτή από τη θηραϊκή γη. Το σημερινό χρώμα είναι πιο ανοιχτό πορτοκαλί σε σχέση με το παλιό, το οποίο επηρέασε άμεσα και την αγιογράφηση του.

Ο ΑΓΙΟΓΡΑΦΙΚΟΣ κύκλος παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, καθώς ο ναός αγιογραφείται στο μεταίχμιο της μεταβάσεως από τη μακεδονική στην κρητική Σχολή, διασώζοντας εμφανή υπολείμματα της προηγούμενης αγιογραφήσεώς του. Υπάρχει ένας έντονος επηρεασμός από την σουχαστική κίνηση, με ήρεμες μορφές και κορύφωση την αγιογράφηση του Αγ. Γρηγορίου του Παλαμά σε αψίδα του τρούλου, ως μοναχού με ειλητήριο. Εχει παραστάσεις που θυμίζουν σε θεματολογία και τεχνική τον Ι.Ν. Αγ. Νικολάου Ορφανού Θεσσαλονίκης και τις μονές των Μετεώρων.

ΤΑ ΧΡΩΜΑΤΑ είναι γήινα: καφέ, πορτοκαλί και ώχρα. Απουσιάζουν τα έντονα πορφυρά και χρυσά, ίσως επειδή το χρώμα του δαπέδου ήταν απαγορευτικό τέτοιων έντονων χρωματισμών. Ο αγιολογικός κύκλος είναι έντονα στρατιωτικός και μαρτυρικός στη βασιλική, θυμίζοντας βυζαντινά πρότυπα, αλλά και απηχώντας την παραδοσιακή παρουσία στρατευμάτων στην περιοχή από τα αρχαία χρόνια. Η αμφίεση είναι αυτοκρατο-

Η ΕΠΙΚΛΗΣΙΣ «ΑΒΡΑΚΑΣ»/«ΑΜΠΡΑΞΑΣ» -ΣΧΕΥΙΖΟΜΕΝΗ ΜΕ ΤΗ ΡΩΜΑΪΚΗ ΙΑΜΑΤΙΚΗ ΕΠΩΔΟ ΑΜΠΡΑΚΑΤΑΜΠΡΑ-ΑΝΑΦΕΡΟΤΑΝ ΣΕ ΜΑΪΣΣΕΣ ΤΗΣ ΛΥΣΕΩΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΜΕΣΑΙΩΝΑ. ΑΛΛΩΣΤΕ ΟΙ ΘΕΣΣΑΛΕΣ ΕΧΑΪΡΑΝ ΦΗΜΗΣ ΙΔΙΑΙΤΕΡΩΝ ΜΑΪΣΣΩΝ. ΤΟΣΟ, ΠΟΥ ΛΕΓΟΤΑΝ ΠΩΣ ΜΠΟΡΟΥΣΑΝ ΝΑ ΣΤΑΜΑΤΗΣΟΥΝ ΤΗΝ ΠΟΡΕΙΑ ΤΟΥ ΦΕΛΛΑΡΙΟΥ ΜΕ ΜΙΑ ΜΑΤΙΑ ΤΟΥΣ!

ρική σε πολλές μορφές. Τα διακοσμητικά μοτίβα αποτελούν ένα ακόμη σημαντικό κεφάλαιο στην αγιογράφηση του ναού, καθώς συμπλέκονται βυζαντινά με αρχαιοελληνικά στοιχεία, με κορυφαία τη ζωγραφική απεικόνιση της δρυός - ιερού δένδρου του Διός! Φαίνεται ότι οι αγιογράφοι ήταν και ιστορικά καταρτισμένοι, αφού συνδύασαν κάτω από τον Ολυμπο τον Χριστιανισμό με τη μυθική παράδοση του τόπου, αλλά και αγιολογικά, καθώς αγιογραφούν σχετικά άγνωστους στην περιοχή αγίους, όπως π.χ. ο Άγιος Επιφάνειος Κύπρου. Προβληματίζει ωστόσο η απουσία τοπικών αγίων, όπως λ.χ. του Αγίου Αχιλλείου!

Ο ΤΡΟΥΛΟΣ του ναού θυμίζει έντονα

Ο σημαντικός Ι.Ν. Μεταμόρφωσης του Σωτήρος στη Δολίχη, μαζί με τα αρχαία μέλη, που ήταν πάντα εκεί, καθώς έχει κτισθεί επί αρχαίου χώρου.

1940 ο χώρος εκρησιμοποιείτο και σαν σχολείο, το οποίο στεγαζόταν στον πρόσθετο εξωνάρθηκα - ο οποίος δεν υπάρχει σήμερα! Αργότερα, στην Κατοχή, χρησιμοποιήθηκε και σαν φυλακή γυναικών! Από τη δεκαετία του 1950 και έπειτα σχεδόν εγκαταλείφθηκε. Το 1970 η 7η ΕΒΑ συντήρησε το ετοιμόρροπο μνημείο και έκα-νε υποθεμελίωση.

Η αρχική κτίση του μνημείου δεν μπορεί να προσδιορισθεί με ακρίβεια. Κι όμως, είναι ένα από τα αρχαιότερα όρθια μνημεία της περιοχής. Είναι από τους ελάχιστους ναούς που σώζουν σε τέτοιο βαθμό τις απαρχές της υστεροβυζαντινής τέχνης, δεδομένου δεν έχουν περάσει ούτε καν 100 χρόνια από την Αλωση, και η ανακάλυψή του συμπίπτει με την παρουσία ενός σπουδαίου ιεράρχου στην περιοχή, του (μετέπειτα αγίου) Αρχιεπισκόπου Λαρίσης Βησσαρίωνος. Η απουσία αναφοράς του στην κτητορική επιγραφή -σύμφωνα με τη συνήθεια- αποκαλύπτει την τότε εκκλησιαστική κατάσταση.

ΤΕΛΟΣ, Ο ναός εκηρύχθη ως «ιστορικό διατηρητέο μνημείο, επειδή κοσμεύεται με αξιόλογες τοιχογραφίες του πρώιμου 16ου αιώνα» (ΥΑ ΥΠΠΕ/Β1/Φ32/42987/949/18-9-1985, ΦΕΚ 647/Β/29-10-1985). Απ' όλα όμως τα παραπάνω, το υπ. Πολιτισμού της Ελ-

λάδος, στο ηλεκτρονικό πρόγραμμά του «ΟΔΥΣΣΕΥΣ», δεν αναφέρει τίποτε για τη Δολίχη... Ντροπή! **Φ**

Σημείωση

Περισσότερα μπορεί να βρει κανείς στην ιστοσελίδα του Πολιτιστικού Συλλόγου Δολίχης www.dolihi.gr, ο οποίος δημιούργησε ένα πανέμορφο μικρό Λαογραφικό Μουσείο που ζητάει πίσω τον πολιτισμό του και τα κλεμμένα και αφαιρεμένα πολιτιστικά στοιχεία της πόλεως. Ο Σύλλογος διοργανώνει κάθε καλοκαίρι το Φεστιβάλ «Περραιβική Τρίπολις» και αναβιώνει τον Δόλιχο Δρόμο.

Βιβλιογραφία:

- Λιόλιου Θ. Ν., «Περραιβία (Δολίχη, Αζωρος, Πύθιο, Δωδώνη)», εκδ. «Ολυμπος», Κατερίνη 2010.
- Μπούμπα Σπ. Αντ., «Η Δολίχη στην Περραιβική Τριπολίτιδα», εκδ. Πολ. Σύλλ. Δολίχης, Αθήνα, 2009.

αντίστοιχους αγιορείτικους. Σώζονται διακοσμητικά πιάτα στο εξωτερικό του -στοιχείο κυρίως δωδεκανησιακό, που ίσως να προέρχεται από ταξίδια των εντοπίων αφιερωτών σε Ικαρία, Ρόδο, Κύπρο! Στο εσωτερικό του, ο Παντοκράτωρ βρίσκεται μέσα σε γαλάζιο φόντο και φέρει άνοιγμα στο φωτοστέφανο. Παραδίδεται ότι κάποιος Τούρκος θύμωσε με το γαλνίο πρόσωπο του Χριστού και θέλησε με το τουφέκι του να του χαλάσει το μάτι!

Ο ΝΑΟΣ ανακαινίστηκε το 2002 υπό την επίβλεψη της 7ης Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων. Πανηγυρίζει στις 5 και 6 Αυγούστου, ενώ παλαιότερη παράδοση παραδίδει ότι εόρταζε και στην Απόδοση της Λαμπρής. Μέχρι και τη δεκαετία του

Who is who

Ο Πώργος Λεκάκης είναι συγγραφέας (περισσότερων από 40 βιβλίων) και δημοσιογράφος. Είναι μέλος του Δ.Σ. της Εταιρείας Μελέτης Αρχαίας Ελληνικής Μυθολογίας (ΕΜΑΕΜ) και του Δ.Σ. της Επιτροπής Ενημερώσεως επί των Εθνικών Θεμάτων. Αναζητήστε περισσότερες πληροφορίες για τη δράση και το έργο του μέσα από την προσωπική του ιστοσελίδα www.lekakis.com.